

הצעה לשיעור באזרחות

מושגי יסוד בהם עוסק השיעור: התנגשות בין זכויות, זכות לחיים ובטחון

הקדמה:

ארגון הבריאות הבינלאומי הציב את נושא הבריאות כזכות יסוד העומדת בפני כל בן אדם בעולם. זכות זו נוסחה ב"הכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם", אשר התקבלה באו"ם ב-10 בדצמבר 1948: בזו הלשון: כל אדם זכאי לרמת חיים נאותה, לבריאותם ולרווחתם שלו ושל בני ביתו. לרבות מזון, לבוש, שיכון, טיפול רפואי, שירותים סוציאליים כדרוש, לזכות לביטחון במקרה של אבטלה, מחלה, אי-כשירות לעבודה, התאלמנות, זקנה או מחסור אחר בנסיבות שאינן תלויות בו".

יחד עם זאת, מתקיים כל העת ובמיוחד בימים הקשים העוברים עלינו מאז תחילת מרץ 2020, דיון חברתי ופוליטי בשאלת מידת אחריותה של המדינה לבריאות אזרחיה השאלה מתחדדת עוד יותר כאשר למען מימוש זכויות הפרטים וזכות הציבור כולו בדמוקרטיה לבריאות ולטיפול רפואי נאות נפגעות זכויות אזרח אחרות כמו – **חופש התנועה, חופש העיסוק**, הזכות להתכנס ועוד רבות אחרות. באיטליה, מדינה דמוקרטית אף היא, כבר הוגבלה התנועה על 60 מליון אזרחי המדינה בניסיון למנוע את התפשטות הנגיף ולצמצם את מספר המתים ממנו שעולה מיום ליום.

לעומת מדינת ישראל ואיטליה, בסין- התנהל הטיפול בוירוס הקורונה באופן אחר לחלוטין. לאחרונה, אמנם דווחה שם שליטה בוירוס וירידה במספרי המתים והנדבקים אך לשם כך נקטה הממשלה הסינית בצעדים דרסטיים ביותר וביניהם **הטלת סגר** על קרוב ל-60 מיליון תושבים ובידוד קפדני והגבלת נסיעות על מאות מיליונים אזרחים וזרים ברחבי המדינה העצומה. כל זאת כמובן תוך פגיעות קשות בחירות האדם ובפרנסת האזרחים. תושבים בסין הוכנסו לבידוד באופן כפוי, הבידוד נאכף ביד קשה ולעיתים אף באכזריות רבה. בישראל לעומת זאת, הזדעזעו רבים מן ההצעה שעלתה הבוקר בישראל לעקוב באמצעות טלפונים סלולריים אחרי אזרחים שאמורים להימצא בבידוד.

המציאות הזו מעלה את השאלה בדבר התנגשות בין זכויות (הגדרה בנספח) האם בשם השמירה על בריאות הציבור כולו מותר, ראוי, מוסרי לפגוע בזכויות רבות אחרות של אזרחים.

מהלך השיעור:

שלוח לתלמידים בקבוצת הווטסאפ את השאלה הבאה: אם קבוצה כזאת לא קיימת כדאי מאוד לפתוח אותה.

רה"ב הכריז כי ינקטו צעדים כדי לאתר את חולי הקורונה ולדאוג לבידוד סביבתם באמצעות מודיעין דיגיטלי, (שנמצא בדי"כ בידי השב"כ)

אם אתם מזההים. ות עם הצעד שילחו תשובה את הספרה 1

אם אתם לא מזההים. ות עם הצעד שילחו תשובה את הספרה 2.

המורה יספור את התשובות:

כעת יש לשלוח את הקישור לסרטון הבא:

<https://www.youtube.com/watch?v=dk2gfaWaCxM&pbjreload=10>

ניתן לשלוח גם את ההגדרה של הזכות לפרטיות ממחון המושגים (בנספח)

בקשו מהתלמידים. ות לשתף במקרה בו הם נחשפו לפגיעה בפרטיות או שפגעו בפרטיותם.

יש לשלוח את הקישור רלמונה הבאה (או את התמונה עצמה)

https://www.google.com/imgres?imgurl=https%3A%2F%2Fimages.globes.co.il%2Fimages%2FNewGlobes%2Fbig_image_800%2F2020%2F800x392.2020311T192559.jpg&imgrefurl=https%3A%2F%2Fwww.globes.co.il%2Fnews%2Farticle.aspx%3Fdid%3D1001321695&tbid=c2P-demdB5htM&vet=12ahUKewjn4IKk6p_oAhUV44UKHVYbAzMQMygAegUIARD6AQ..i&docid=VftqLSQ8tD6u1M&w=800&h=392&q=%D7%A7%D7%95%D7%A8%D7%95%D7%A0%D7%94&safe=active&ved=2ahUKewjn4IKk6p_oAhUV44UKHVYbAzMQMygAegUIARD6AQ

אם נרחיב מעט את השאלה מעבר לדיון הבריאותי הרלבנטי נוכל לשאול – האם יש מצבים שבהם פגיעה מסוימת בזכויות האזרח במדינה דמוקרטית תהיה מוצדקת כדי להגן על זכויות או על ערכים אחרים? מקרים נוספים שמעלים את הדילמה הזו הם – שלילת חירות התנועה, פגיעה בפרטיות ואף ענישה חמורה או מאסר של אנשים כדי שלא יפגעו בשלום או בביטחונם של אנשים אחרים.

ושאלה עקרונית ומערערת שמעלה ההשוואה בין ההתמודדות עם וירוס הקורונה בישראל והאם במצבי משבר יש לדמוקרטיה יתרון או דווקא חיסרון - ובאיטליה לעומת סין היא השאלה **איטליה היא אולי לא דמוקרטיה להתפאר בה, אבל** ?בהשוואה למדינות שאינן דמוקרטיות היא דמוקרטיה... פעם היו משתמשים במושג דמוקרטיה פורמלית ומהותית, אבל הוא יצא מתכנית הלימודים. אני אולי הייתי כותבת מדינות שמעניקות זכויות ויש בהם ומתייחסות לדמוקרטיה במובן העמוק או 'העבה' שלה מול מדינות דמוקרטיות שמתייחסות לדמוקרטיה במובן 'רזה' ולא ומתן הזכויות בהן מצוצמם.

הגדרות רלוונטיות ממחון המושגים :

התנגשות בין זכויות :

הזכויות הן יחסיות/ אינן מוחלטות – הן סותרות לא פעם זו את זו ובאף חברה אנושית הן אינן ניתנות להגשמה באורח מלא. לכן במקרה של התנגשות בין זכויות או בין זכות לאינטרס ציבורי נדרש איזון סביר בין הזכויות/ פגיעה מידתית בזכות הנפגעת העילות הבסיסיות המוצדקות להגבלת זכויותיו של אדם היא כאשר מימושן פוגע בזכויות הזולת או באינטרס הציבורי.

זכות לחירות :

- לכל אדם זכות לחיות/ להחליט/ לעשות/ לפעול/ להימנע מפעולה/ לבחור/ לעצב את אישיותו על פי רצונו החופשי - (היבט חיובי)
- אין לשלול את חירותו של אדם על ידי מעצר או על ידי הגבלת חופש המחשבה והפעולה שלו - (היבט שלילי)

דף מקורות

חופש התנועה :

לכל אדם זכות לנוע כרצונו/ להימצא בכל מקום
(זכות הכניסה החופשית למדינה מוקנית לאזרחים בלבד)

זכות לחיים ובטחון :

אין לפגוע בחייו ובגופו של אדם/ לכל אדם זכות לחיים ולביטחון אישי
חובת המדינה להגן על כל בני האדם החיים בשטחה מפני פגיעה בחייהם ובגופם בידי
אחרים.

הזכות לכבוד ובתוכה הזכות לפרטיות :

הזכות לחיות ללא חשיפה/ התערבות/ חדירה לחייו, לגופו, לחפציו (הזכות לפרטיות)
הזכות שלא יפרסמו אודותיו/ על אורחותיו/ על דעותיו מידע שיקרי שלילי